

## PRZEDMIOTY KULTU LAMAISKIEGO STOSOWANE W OBRZĘDZIE DUGŻUUBA

**W** buddyjskiej tradycji obchody Nowego Roku przypadają w różnych okresach – od końca stycznia do połowy marca. Datę obchodów Nowego Roku oblicza się na podstawie tabel astrologicznych. Ze względu na różnice astrologicznych szacunków w różnych krajach nie są one jednakowe. Na przykład, rosyjscy buddyści, którzy odnoszą się do wyliczeń astrologów Buddyjskiej Tradycyjnej Sanghi Rosji, w 2006 r. obchodzili Nowy Rok Ognistego Psa od 29 do 30 stycznia. Natomiast w Tybecie, na podstawie obliczeń astrologów Instytutu Medycyny Tybetańskiej i Astrologii (Man-chi-Khang), Nowy Rok w 2006 był obchodzony 28 lutego. W krajach Azji Południowo-Wschodniej (Theravada Buddyzm), gdzie korzysta się z hinduskiego kalendarza księżycowego, pierwszy miesiąc roku był obchodzony 13 kwietnia 2006 r. (wg kalendarza gregoriańskiego).

W języku buriackim Nowy Rok oznacza *Sagaalgan* („biały miesiąc”). Uważa się, że nazwa ta pochodzi z życia codziennego narodów koczowniczych Centralnej Azji, kiedy ludzie zaopatrywali się w nabiał na zimę i tym samym kończył się rok. Jednak później zaczęto stosować tybetańsko-mongolski kalendarz, w którym księżycowy cykl kończył się pod koniec zimy. Jako święto religijne zaczęto obchodzić Sagaalgan dopiero po reformacji buddyzmu tybetańskiego przeprowadzonej przez Bogdo Zonchawę.

Cztery dni przed początkiem nowego roku wg kalendarza księżycowego, we wszystkich daczanach zaczynają się trwające 17 dni nabożeństwa. W pierwszych dniach przygotowania do Churału odbywa się poświęcenie balimu – rytuał ofiary dla bogów, chwając wszystkich sahjusanów opiekunów (opiekunów naszego wszechświata, życia, ziemi, ognia).

Głównym punktem tych nabożeństw jest rytuał oczyszczenia ogniem *Dugžuuba*, który otrzymał w Buriacji status największego święta religijnego. W celu oczyszczenia ciała i duszy od wszystkich grzechów, wiele osób przyjeżdża do dacanu aby rytualnie rzucić w ogień różne tkaniny i ciasto symbolizujące oczyszczenie wierząc, że to, co zrobili w tym roku jest najbardziej istotne w ich życiu. W te dni uważa się za najważniejsze, aby uzyskać poradę od lamów, zamówić modlitwy dla szczęścia i życia wszystkich żywych istot, dobrobytu w rodzinie, sukcesów w pracy, a także za umarłych.

Przygotowania do Sagaalganu rozpoczynają się 15 dnia ostatniego miesiąca starego roku kalendarza księżycowego. Do przednoworocznych *Churałów* zaliczane są *Soczżin* i *Dugžuuba*, któremu towarzyszy obrzęd spalania magicznego stożka *Soor*. *Soczżyn* jest ceremonią pokuty i przebłagania lamów za wszystkie grzechy. Ze względu na tajny charakter ezoteryczny *soczżyn*, ludzie nie mogą być obecni podczas tej ceremonii.

Przed ceremonią lamowie sprzątają specjalny budynek – *Ciokdan*, który jest przeznaczony do przygotowania ofiary. Aby nie profanować ofiary, wykonują rytuały oczyszczenia. Po oczyszczeniu nie wolno wchodzić ludziom z zewnątrz. Lamowie zakładają specjalną maseczkę, która przykrywa usta, aby oddech nie dotknął świętych ofiar.

Trzy dni przed nastąpieniem święta odbywa się w świątyniach specjalne nabożeństwo modlitewne ku czci *Dharmapał* – dziesięciorga bóstw, opiekunów Nauki Buddyzmu. Spośród nich największą czcią otoczona jest bogini *Dewi Sri* (po tyb. *Balden Lhamo*), która jest uważana za patronkę stolicy Tybetu – Lhasy. Na jej cześć odmawiane są specjalne modlitwy (*Balden Lhamo*) w dniu bezpośrednio poprzedzającym Nowy Rok.

Uważa się, że bogini *Balden Lhamo* w dzień Nowego Roku trzy razy okrąży ziemię, sprawdza swoje posiadłości: czy wszystko jest gotowe do obchodzenia Nowego Roku, czy jest czysto w domu u gospodyni, czy dzieci są dobrze zadbane, czy bydło jest nakarmione. Zaniedbujący te obowiązki zostaną ukarani oraz pozbawieni patronatu bogini w Nowym Roku, godni zaś otrzymają zachętę i będą mogli liczyć na jej pomoc.

Uważa się, iż żeby otrzymać błogosławieństwo bogini, nie powinno się spać przez całą noc aż do 6 rano, lub należy wziąć udział w modlitwach w świątyni bądź też w domu odmawiać mantry. Tych, którzy nie śpią i zwracają się do niej o pomoc, *Balden Lhamo* chroni i pomaga w rozwiązywaniu złożonych problemów.

W świątyni przez cały dzień i noc odbywa się uroczyste nabożeństwo – *Churały*. Modlitwa kończy się o 6 rano. Przełożony składa wszystkim życzenia noworoczne.

W domach nakrywają świąteczny stół, na którym obowiązkowo musi być nabiół (mleko, śmietana, twaróg, masło).

W pierwszym dniu roku nie wolno odwiedzać ludzi, należy go spędzić w rodzinnym gronie. Odwiedzanie rozpoczyna się od drugiego dnia i może być kontynuowane do końca miesiąca. Cały miesiąc jest świętem. Biały miesiąc to najbardziej korzystny czas dla rytuałów oczyszczenia.

Przed nastąpieniem Nowego Roku we wszystkich domach przeprowadza się specjalny obrzęd oczyszczenia – *Gutor*, podczas którego z domu i życia każdego człowieka „wyrzuca się” wszystkie błędy i złe rzeczy nagromadzone w ciągu poprzedniego roku. Ten obrzęd przeprowadza zaproszony do domu lama, a biorą w nim udział wszyscy członkowie rodziny. Po uroczystym posiłku, jego resztki wraz z monetami, zbędnymi materiałami tekstylnymi, oraz świecami i *Hadakiem* – długim jedwabnym szalikiem, 1,5 m. długości, 20–30 cm. szerokości, symbolizującym szacunek, wkłada się do dużej miski, gdzie umieszcza się także figurkę człowieka zrobioną z ciasta pofarbowanego na czerwono (*torma*). Wszystko to służy «odkupieniu», które powinno zmusić zło i niepowodzenie do opuszczenia domu. Wieczorem, w świetle latarni, ludzie niosą te wszystkie przedmioty na pustkowie przy drodze (miejsce niezagospodarowane) i wyrzucają, zwracając się do zła ze słowami: „Wynoś się stąd!”. Potem szybko wracają, nie oglądając się za siebie (według przesądów, jeśli ktoś odwraca się, zło może wrócić razem z nim).

Noworoczny obrzęd oczyszczenia *Dugzuuba* (64 ofiar) to rytuał tłumienia 64 złych duchów, które są przyczyną nieszczęścia, chorób i przedwczesnej śmierci. W *dogzurach*, zbiorach buddyjskich obrzędów, znajdują się wszystkie nieszczęścia, które uwalnia *Dugzuuba*: 404 choroby, spowodowane brakiem równowagi wiatru, żółci, śluzu, 18 gatunków psychicznych i nerwowych zaburzeń spowodowanych przez ducha tych chorób, 15 chorób dziecięcych spowodowanych 15 dziecięcymi diabłami; 360 powodów do naruszenia równowagi psychicznej, powodujących strach, pożądanie i gniew, 64 nagle katastrofy, nagle choroby i śmierci, 8 gatunków przedwczesnej śmierci, gdy przewidywany czas życia nie upłynął 20 000 złych skutków poprzednich działań.

Przyczyną zła są złe duchy, złośliwa magia, z którymi muszą walczyć *Dokszyty* (bur. *Sachiusany*). Owe groźne bóstwa to: *Szojżał*, *Lhamo*, *Mahakala*, *Żamsaran*, *Gongor*, *Namsaraj*. Aby przebłagać *Dokszytów* przeprowadza się służbę, której częścią jest ceremonia *Dugzuuba* – zniszczenie *lingi* jako wcielenia zła czy składanie *Dokszytom* takich ofiar, jak *balim* i spalanie *soora*.

*Linga* to figurka z ciasta przedstawiająca nagiego człowieka, symboliczne wcielenie zła. *Balim* (bur. durma, *torma*) – owalne i w kształcie stożka figurki

z ciasta (gorąca mąka z masłem), ozdobione kwiatami i językami ognia (bur. nada) wykonanymi z ochłodzonego masła barwionego na biało, czerwono i żółto i kawałków ciasta imitujących organy ludzkie. Są to przedmioty prześlągalnej ofiary *Dakszytom*. Według reguł kolor *balimu* musi być zgodny z kolorem *Dakszyta*. Wreszcie *Soor* jest to trójkątna piramida z ciasta, pusta w środku, z zewnętrznym obrysem, ozdobiona wyciętymi z ciasta kwiatami, kołami, i imitacją płomieni, o wierzchołku zwieńczonym wizerunkiem ludzkiej czaszki. Czaszki leżą także u jej stóp, a centrum piramidy przebija strzała, ozdobiona rytualnym jedwabnym szalikiem *Hadak*. *Soor* – jest magiczną bronią, która podczas służby, przez modlitwy lamów staje się potężną siłą, mającą na celu obrócenie w pył wszystkich grzechów człowieczeństwa, wszystkich wrogów i wszystkich przeszkód.

Losy trzech wymienionych przedmiotów są przybliżone: *Linga*, pocięty na 12 części (na podstawie liczby wymawianych czar) wyrzuca się na zewnątrz świątyni. *Balim* również wyrzucają ze świątyni, gdzie staje się łupem psów. Podczas spalania *Soor* na rytualnym ognisku lamowie czytają specjalne modlitwy.

Uroczystość jest zazwyczaj prowadzona w największym pomieszczeniu dacanu. Wchodząc do świątyni zaraz przy wejściu do zgromadzenia można zobaczyć małe platformy, na których znajduje się *Soor*, wokół którego stoją 4 *balimy* – nazywają się one *Dugzuuba*. Przed *Soorem* zostanie rozłożony materiał, w który zbierają ofiary. Mogą mieć one różny charakter. Najważniejszym jest *Hadak*, ale mogą być to także pieniądze, pszenica, słodycze itp.

Następnie przełożony dacanu i *gunir-lama*, który przeprowadza uroczystość przy dźwiękach modlitw lamów wynoszą *Soor* i spalają go na specjalnym rytualnym ognisku. Wśród ludzi istnieje błędne przekonanie, że do ognia trzeba rzucić kawałki ciasta, którymi wcześniej obcierali ciała, bo ogień w tym rytuale symbolizuje płomienny pysk władcy śmierci – *Ciojżała* i wierzą w oczyszczającą moc tego rytuału. W rzeczywistości jest to profanacja tego ognia. Aby oczyścić się z grzechów trzeba, z poczuciem skruchy, podczas ceremonii, skupić się na swoich złych czynach popełnionych w ubiegłym roku, i wierzyć że razem z *Soorem* spaliło się wszystkie grzechy żywych istot. Lamowie, rzucając w ogień *Soor*, symbolicznie więżą wszystkich wrogów i przeszkody duchowe. Po tym obrzędzie niektórzy wracają do dacanu, w celu np. rozmowy z lamą, czy zamówieniu modlitw, zaś reszta wraca do swych domów.

## SUMMARY

Aleksandra Wiktoria Martines

RITUAL LAMAIST ITEMS USED IN THE DUGZHUUBA RITE  
BY THE BUDDHISTS OF BURYATIA

The article presents the analysis of the Lamaist ritual *Dugzhuuba*. It is a great purification service – *hurāl* that takes place the day before the New Year according to the lunar calendar. Buddhists believe that participation in this rite purifies them from 64 sins as well as repelling all evil spirits.

The most important items of Lamaist cult applied during this ritual are described in the article. Some of them are the *balin* – figures made of dough that are used as symbolic offerings to *Dokshits* (the severe deities), *soor* – a triangle pyramid, and others.

In the article it is shown how the pragmatic side of the Buddhist cult, namely the rite *Dugzhuuba*, reflects and emphasizes the bases of Buddhist philosophy. The specifics of the Lamaist cult among the Buryat is also discussed.



Il. 1. Odmawianie modlitw przed Soorem. Dacan w Sankt-Petersburgu, 2010 r.



Il. 2. Rytualne spalanie Soora na ognisku. Dacan w Sankt-Petersburgu, 2010 r.



Il. 3. Ognisko Dugžuuba, Dacan Iwołgiński, 2008 r.



Il. 4. Wyjście z dacanu i odmawianie modlitw przed Soorem. Dacan w Sankt-Petersburgu, 2010 r.



Il. 5. Rytualna procesja wokół ogniska. Dacan w Sankt-Petersburgu, 2010 r.





Il. 6. Bogini Dewi Sri (po tyb. Balden Lhamo)

